

2022-yil

9-SINF TARIX FANIDAN YAKUNIY IMTIHONGA
TAYYORLANISH UCHUN IMTIHON MATERIALLARI VA
TAVSIYALAR

IMTIHON JAVOBLARI

TARIX

Murojaat uchun: [@uzimtihon_admin](https://t.me/uzimtihon_admin)

Telegram kanal: [@uzimtihon](https://t.me/uzimtihon)

Tarix 9-sinf

1-BILET

1. Qadimgi Misr va Qadimgi Xitoy sivilizatsiyalarini taqqoslang.

Misr, Mesopotamiya va Hindistondagi kabi Xitoyda ham qadimgi sivilizatsiyalar Xuanxe va Yantszi degan katta daryolar bo'ylarida vujudga kelgan. Mil. avv. 3-ming yillikning oxirlarida qadimgi Xitoy hududida ilk davlat Xuanxe daryosining o'rta oqimida paydo bo'ladi. Bu davlatni Sya sulo-lasi hukmdorlari boshqarib turganlar. Shan qabilasining boshlig'i Sya sulolasi podshosini taxtdan ag'darib, davlatni o'ziga bo'ysundir-gan. Shu tariqa davlat nomi ham uning bosh shahri nomi kabi «Shan» deb atal-gan. Mil. avv. 3-ming yillikning Shan- ga qo'shni chjou qabilasi bostirib kiradi, uning hukmdori Shan yerlarini o'zinikiga qo'shib oladi va «Chjou» degan katta davlat- ni bunyod etadi. Davlat ulkanligi bois hukm- dorlar uni «Osmon ostidagi podsholik», o'zlarini esa «Osmon o'g'illari» deb atash- gan. Butun Shimoliy Xitoy ana shu davlat tarkibiga kirgan.

Misrning XIX asr oxiri — XX asr boshlaridagi tarixi Turkiya hukmronligidan ozodbo'lish va inglizlarning mustamlakachiliksiyosatiga qarshi kurash bayrog'i ostida o'tgan o'zgarishlar davri bo'ldi. Musulmon ruhoniylaridan al-Azhar madrasasida mudarris bo'lgan Jamoliddin al-Afg'oniy va uningshogirdlari milliy-ozodlik harakatidakatta obro' qozonishdi. Ular barchamusulmonlarni mustamlakachilarga, Turkiya zulmiga qarshi birlashuvga, konstitutsiyaviy tuzum o'rnatilishigacha qirdilar. 1871-yilda Jamoliddin al-Afg'oniy — Xizb ul-Vatanl („Vatanpartiyasi—) partiyasini tuzdi. Bupartiya chet elliklarga qarshi „Misrmisrliklarniki— shiori ostida kurashdi., Vatan—chilar hukmdor (Hadiv)ning huquqini cheklovchi konstitutsiya uchun kurashdilar. 1882-yil 7-fevral kuni Hadiv yangiqonunga imzo chekishga majbur bo'ldi. Unga ko'ra, hukumatDeputatlar palatasiga bo'ysunadigan, parlament budget ustidannazorat qilish huquqini oladigan, birorta qonun deputatlar palatasiruxsatisiz qabul qilinmaydigan bo'ldi. Bularning hammasi feodal mustabid tuzumidan burjua parlament tuzumiga o'tish yo'lidagikatta g'alaba edi. Chet elliklar Misr hukumatiga ultimatum yuborib, amaldagihukumatni tarqatishini talab qildilar. Mustamlakachilarning butalabi bajarilmadi. Bunga javoban Buyuk Britaniya 1882-yilda Iskandariyani to'plardan o'qqa tutdi. Uning desanti shaharni egalladi. Bunga qarshi, Misr qo'shini rahbarlaridan biri AhmadOrabibey Qohirada oliy davlat organi — Muvaqqat kengash tuzdi. U 60 ming kishilik qo'shin to'pladi. Ko'p o'tmay inglizlar Suvayshni bosib oldilar va Qohiraga yurish boshladilar. 1882-yilsentabrda Misr qo'shinlari yengildi. Polkovnik Ahmad Orabibey Seylon oroliga umrbod surgun qilindi. Shunday qilib, Misr Buyuk Britaniya mustamlakasiga aylandi.

2. Napoleon Bonapartning Yevropa tarixidagi tutgan o'rni haqida fikr bildiring.

Napoleon Bonapart (frans. Napoléon Bonaparte, ital. Napoleone Buonaparte; 1769-yil 15-avgust — 1821-yil 5-may) — fransuz inqilobining oxirgi bosqichlarida va Fransuz inqilobi urushlarida mashhurlikka erishgan fransuz qo'mondoni va siyosiy yetakchisi. Napoleon i, Napoleon Bonapart (1769.15.8, Ayachcho shahri, Korsika o. — 1821.5.5, Muqaddas Yelena o.) — fransuz davlat arbobi va sarkardasi, Fransiya Respublikasining birinchi konsuli (1799—1804), Fransiya imperatori (1804—14 va 1815). 10 yoshida Fransiyaning Oten kollejiga kirgan, so'ng o'sha 1779 yilda Briyenn harbiy o'quv yurtiga ko'chirilgan. 1784 yil mazkur o'quv yurtini muvaffaqiyatli tamomlab, Parij harbiy maktabiga (1784—85) o'tgan. 1785 yil podporuchik unvonida armiya xizmatini boshlagan. Maxsus, umumiy ilmiy, falsafiy, siyosiy, badiiy adabiyotni o'qib o'rgangan. Ilg'or fransuz ma'rifatparvarlari ruhida tarbiyalangan H.I 1789 yil Buyuk fransuz inqilobini iliq kutib olgan. U inqilob qo'lga kiritgan demokratik yutuqlarni bekorga chiqargan. Ammo, iqtisodiy sohada inqilob samaralarini, shu jumladan, mulkni qayta taqsimlash tadbirini himoya qilgan, sanoat va savdning rivojlanishiga katta e'tibor bergan. 1800 yil fransuz bankiga asos solgan.

3. “Miniatura” atamasiga izoh bering.

Miniatura (frans. miniature; lot. minium — qizil bo'yoq) — badiiy usullari o'ta nafis bo'lgan kichik hajmli (mo'jaz) tasviriy sanat asarlari. O'rta asr qo'lyozmalarini ziynatlash uchun yaratilgan nafis mo'jaz rasmlar,

shuningdek, suyak, pergament, mag‘zi soxta (toshqog‘oz), metall, chinni, ba‘zan maishiy buyumlar (tamakidon, soat, uzuk va boshqalar)ga ishlangan kichik hajmdagi rangtasvirga ham M. atamasi qo‘llanadi.

2-BILET

1. Ilk o‘rta asrlardagi Xorazm va Xioniylar davlatini taqqoslang.

Xorazm davlatining tashkil topishi. Zaiflashib borayotgan Qang‘ davlatidan birinchi bo‘lib Xorazm ajralib chiqadi. Uni mahalliy afrig‘iylar sulolasiga mansub xorazmshohlar idora qila boshlaydi. III asr o‘rtalarida Xorazm davlatining poytaxti hozirgi Qoraqalpog‘istonning ellikqal‘a tumanida joylashgan qadimgi Tuproqqal‘a shahar xarobasining o‘rnida bo‘lgan.

Milodiy 305-yilda Xorazmshoh Afrig‘ o‘z qarorgohini Xorazmning qadimgi Kat shahriga ko‘chiradi. Kat qayta tiklanib, shoh o‘ziga yangi saroy qurdiradi. 305-yildan boshlab, Xorazmning afrig‘iy shohlari kumush tangalar zarb etganlar.

Tangalarining oldi tarafiga shoh surati, orqasiga esa suvoriy surati tushirilgan. Kumush tangalarning zarb etilishi mamlakatning ichki va tashqi savdo munosabatlarini mustahkamlagan. Hukmdorlar —Xorazmshohl unvoniga sazovor bo‘lishgan. Ayrim manbalarga qaraganda —Xorazmshohl unvonini dastlab siyovushlar sulolasi qabul qilgan. III asrda Xorazm hududida bir nechta mayda hokimliklar mavjud bo‘lgan. Tuproqqal‘adan qo‘lida burgut qo‘ndirilgan toj dor hukmdor yoki Anqaqal‘a yaqinidan esa qo‘lida lochin tutgan tojdor kishi tasviri tushirilgan tanganing topilishi, shubhasiz, hukmronlik ramzidan dalolat beradi. Xorazmda sug‘orma ehqonchilik, hunarmandchilik, chorva chilik va savdo-sotiq, ilm-fan, san‘at, xususan, haykaltaroshlik yuqori darajada rivoj topgan. Xorazm xioniylar, kidariylar, eftallar hamda Turk xoqonligi davrida ham o‘zining siyosiy mustaqilligini saqlab qoladi. Xorazm Vizantiya va turklar bilan diplomatik aloqalar olib borgan.

Xioniylar davlati. IV asrning 70-yillaridan V asrning ikkinchi yarmigacha O‘rta Osiyoda xioniylar hukmronlik qilgan. Bu davlatga turkiy qabilalardan xioniylar asos solgan bo‘lib, davlatning markazi Zarafshon vohasida bo‘lgan. Xioniylar dastlab Zarafshon vohasini egallab, Janubga harakat qilishgan va ancha zaiflashib qolgan Kushon podsholigi o‘rnini egallagan. Markazi Toxariston bo‘lgan Shimoliy Hindiston, Afg‘oniston, Xurosonning bir qismini ham o‘z ichiga olgan Xioniylar davlatini barpo qilishgan. Ushbu davlat 120 yildan oshiqroq faoliyat yuritgan.

2. Amir Temurning dunyo tarixidagi tutgan o‘rnini haqida mulohaza yuriting.

Amir Temur 1336-yil 9-aprelda qadimgi kesh viloyatidagi (hozirgi shahrisabz) yakkabog‘ tumanida (Xo‘ja ilg‘or qishlog‘ida) tug‘uladi. Uning to‘liq ismi Amir Temur ibn Amir Tarag‘ay ibn Amir Barqul. Onasi Takinaxotun. Shayx Shamsiddin kulol Temurbekning piri bo‘lgan. Amir Temur mohir chavandoz va jangchi bo‘lgan. Amir Temurning asosiy maqsadi markazlashgan davlat tuzish edi. Bu maqsadga 1370-yil 11-aprelda erishadi uningcha esa 1365-yil tarixda mashhur bo‘lgan loy jangida Ilyosxo‘jaustidan g‘alaba qozonadi. Amir Temur birinchi ketin hududlarni qo‘lga kiritish boshlaydi. Jumladan sharqiy tirkiston tomon bir necha martayurish qiladi. Mug‘ullarga zarba berib Farg‘ona, O‘rtor, Yassi va Sayramni bosib oladi. Hisor Badaxshon, Qunduzni hamegallaydi, 1381-yil Hirot, Seiston, Mazondaronni egallaydi. Shundan so‘ng Saraxs, Jom, qavsiya, Sabzavor shaharlarini jangsiz egallaydi. Xorazmga 5 marta yurish qilib 1382-yilda egallaydi. Amir Temur tarixda 3 yillik (1386-1388) 5 yillik (1392-1396) va 7 yillik (1399-1404) yurishlarni amalga oshiradi. Bu yurishlar davomida Eron, Ozarbayjon, Iroq, Suriya, Kavkaz kabi hududlarni egallaydi. U 1402-yil Usmoniylar imperiyasini hukmdori Boyazid bilan Anqara jangida to‘qnashadi va g‘alaba qozonib, Evropani Usmoniylardan asrab qolib, Yevropa haloskori nomiga sazovor bo‘ladi. Amir Temur 1405-yil 18-fevralda Xitoyga bo‘lgan yurishida halok bo‘ladi.

3. “Oligarxiya” atamasiga izoh bering.

Oligarxiya (yun. oligarchia — ozchilik hokimiyati) — davlat boshqaruv shakli; unda siyosiy va iqtisodiy hukmronlik aristokratlar yoki boylarning kichik guruhi tomonidan amalga oshiriladi

Ushbu imtihon javoblarini to'liq holda olish uchun telegramdan
@uzimtihon_admin ga yoki +998993942820 raqamiga yozing.

Narxi 10 000 so'm

Bog'lanish faqat telegram orqali. SMS yozganda yoki telefon qilinganda
JAVOB BERILMAYDI!

To'lov Click, Payme orqali kartaga

Telegram kanalimiz: [@uzimtihon](#)

@uzimtihon